

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/240861,Spotkanie-Dam-i-Kawalerow-Krzyza-Wolnosci-i-Solidarnosci-w-Elblagu.html>
24.04.2026, 18:02

[Następny](#)

[Powrót](#)

Spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności w Elblągu

22 kwietnia 2026 r. w Państwowych Szkołach Muzycznych w Elblągu odbyło się spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności. W wydarzeniu wziął udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski.

22.04.2026

[Krzyż Wolności i Solidarności Solidarność](#)

Uroczystość stanowiąca część obchodów 45. rocznicy rejestracji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” to wyraz hołdu dla uczestników opozycji antykomunistycznej, którzy poprzez swoją działalność przyczynili się do powstania i rozwoju ruchu „Solidarność” oraz do przemian demokratycznych w Polsce. W spotkaniu wzięli udział m.in. przedstawiciele władz samorządowych, środowisk „Solidarność”, a także dyrektor Biura Prezesa IPN dr Marek Jedynak, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego, rzecznik prasowy IPN dr Rafał Kościański, dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk oraz dyrektor gdańskiego oddziału IPN dr Marek Szymaniak.

Podczas spotkania podkreślono znaczenie środowisk opozycyjnych, które – mimo represji aparatu komunistycznego – podejmowały działania na rzecz obrony praw człowieka, wolności słowa i niepodległości państwa polskiego.

List od Prezydenta RP Karola Nawrockiego odczytał jego doradca Waldemar Szulc. Prezydent podkreślił znaczenie jubileuszu „Solidarności” i zwrócił uwagę na zaangażowanie Instytutu w kultywowanie pamięci o bohaterach tamtych dni.

- Jak może Państwo wiedzą, dzieje oporu mieszkańców ziemi elbląskiej przeciwko czerwonej tyranii to szczególny obiekt moich badań naukowych. Poznając historię sprzeciwu na podstawie dokumentów i osobistych świadectw uczestników tamtych wydarzeń, byłem pod wielkim wrażeniem wiary, determinacji i koleżeńkiego ducha ożywiającego strajkujących, działaczy robotniczych i konspiratorów

- zaznaczył Prezydent RP. Głos zabrał też zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

- „Solidarność” była nadzieją w czasach beznadziei. Ci, którzy podjęli wówczas decyzję o przyłączeniu się do tego wielkiego, społecznego ruchu, brali na siebie zobowiązanie wynikające z wielowiekowej polskiej tradycji. Musicie Państwo spojrzeć na siebie jako na mających za swoich poprzedników bohaterów, którzy powstałi w Poznaniu w roku '56, którzy manifestowali swoje przywiązanie do katolicyzmu i tradycji na tysiąclecie Chrztu Polski, jako na tych, którzy brali udział, wychowali się na wydarzeniach roku 1970 – na przelanej krwi.

Wydarzenie zorganizowane przez Instytut Pamięci Narodowej oraz NSZZ „Solidarność” było wyjątkowym wieczorem wspomnień i muzyki wolności, nawiązującym do historii opozycji antykomunistycznej oraz pierwszej „Solidarności”. Recital piosenek wykonali artyści związani z Katolickim Centrum Kultury pod kierownictwem muzycznym Mateusza Otczyka. Wystąpili także wokaliści: sopranistka Katarzyna Romanowska oraz aktor Jakub Kornacki. W skład zespołu

wchodzą: Wojciech Ulanowski (akordeon, fortepian), Maciej Afanasjew (skrzypce), Michał Bąk (kontrabas) oraz Paweł Osicki (perkusja).

Spotkanie dopełniła projekcja filmu oraz wspomnienia działaczy opozycji antykomunistycznej i pierwszej „Solidarności”. Uroczystość uświetnił koncert „Viri Semper Fidelis”.

Spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności w Elblągu - 22 kwietnia 2026 r., fot. Roman Jocher

Spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności w Elblągu - 22 kwietnia 2026 r., fot. Roman Jocher

Spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności w Elblągu - 22 kwietnia 2026 r., fot. Roman Jocher

* * *

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 roku. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 roku, przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Źródłem uchwalenia Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP.

Wydarzenie zostało objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.

RP

**Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego**

* * *

Sebastian Pilarski: Solidarność – godność, prawda, niepodległość

Rok 1980 przyniósł kolejny kryzys polityczny w PRL, ale doprowadził do nieodwracalnych zmian w świadomości Polaków. Dzięki narodzinom Solidarności, która stała się 10-milionowym ruchem społecznym, Polacy poczuli, „że są teraz właśnie u siebie”.

Wolnościowego zrywu komuniści nie byli w stanie trwale stłumić, choć przez całą dekadę lat 80. używali wszelkich dostępnych środków przeciwko walczącym pod hasłem „Nie ma wolności bez Solidarności”.

Demokratyczna wspólnota ludzi pracy

Powstanie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” było następstwem sekwencji zdarzeń, wśród których do najważniejszych zaliczyć należy działalność opozycji antysystemowej w latach 1976–1980, wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową i jego pielgrzymkę do Ojczyzny w 1979 r. oraz narastający w drugiej połowie lat 70. kryzys gospodarczy Solidarność to formalnie „jedynie” związek zawodowy, lecz dla uczestników wydarzeń rozgrywający się w 1980 r. było jasne, że przyjęcie takiej – mogłoby się wydawać wąskiej – formuły działalności tego ruchu to wyłącznie konsekwencja realiów ustrojowych w PRL.

Kluczowe znaczenie miało postanowienie stworzenia ogólnopolskiej struktury, choć decyzja ta nie była tak oczywista jak dziś może się wydawać. Zapadła ona 17 września 1980 r. podczas zorganizowanego w Gdańsku spotkania, w którym wzięli udział delegaci komitetów założycielskich nowych związków, reprezentujący 3 mln pracowników. Ostatecznie, pomimo oporów ze strony przedstawicieli gdańskiego Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego (zarówno Lecha Wałęsy, jak i Andrzeja Gwiazdy), zaakceptowano propozycje przedstawione przez Jana Olszewskiego w imieniu MKZ z Mazowsza. Argument – podniesiony również przez Karola

Modzelewskiego - o możliwości niedopuszczenia przez sądy rejestracji niezależnych związków w regionach, w których strajki nie były masowe, jak na Wybrzeżu czy Górnym Śląsku. Istotna dla przyszłości związku była decyzja o przyjęciu regionalnej struktury organizacyjnej, co uniemożliwiło władzom rozgrywanie poszczególnych branż i negocjowanie jedynie z przedstawicielami kluczowych sektorów gospodarki (przemysł ciężki i wydobywczy). Utworzenie ogólnopolskiego związku stawiało też w nowej sytuacji kierownictwo Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, które zostało zmuszone do wypracowania modus vivendi z największym - obok Kościoła katolickiego - ośrodkiem cieszącym się prawnie gwarantowaną niezależnością.

Z pełnym przekonaniem można postawić tezę, że gdyby Solidarność pozostała w latach 1980-1981 li tylko niezależnym od władz państwowych związkiem zawodowym, jej powstanie i tak stanowiłoby przełom w dziejach Polskiej.

Rzeczypospolitej Ludowej i państw bloku sowieckiego. Wynikało to z faktu, że narodziny wolnego ruchu związkowego ostatecznie delegitymizowały prawo komunistów do występowania w roli obrońcy „całego świata pracy”. Solidarność nie stała się bowiem kolejnym pasem transmisyjnym między kierownictwem partii komunistycznej a klasą robotniczą, jak pozbawiona jakiegokolwiek autorytetu Centralna Rada Związków Zawodowych. Powstała autentyczna reprezentacja środowisk pracowniczych, a o jej sile stanowiła liczebność oraz struktura, która łączyła precyzyjnie określoną w statucie hierarchizację z mechanizmami wewnątrzwiązkowej demokracji, gwarantowanej dzięki zasadzie wyboru władz poszczególnych szczebli.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na autodefinicje członków Solidarności, zawarte w wynikach ankiety przeprowadzonej w sierpniu 1981 r. Choć 47,7 proc osób objętych badaniem w regionie Mazowsze odwoływało się do związkowego charakteru organizacji, niemal po 20 proc traktowało ją jako ruch społeczny, a więc rewolucję, choć tego słowa - wszechobecnego w oficjalnej propagandzie - celowo unikano, i „organizację Polaków”, a więc powstanie narodowe, ruch ogólnonarodowy. Dane te wyraźnie potwierdzają, że Solidarność miała realizować cele dalej idące niż stawiane przed klasyczną organizacją związkową. Dostrzegali to też komuniści, chętnie posługujący się zarzutem prowadzenia „pozastatutowej działalności”, który wykorzystywali po wprowadzeniu stanu wojennego do represjonowania niepokornych działaczy.

[Fragment tekstu pochodzi z „Biuletynu IPN” nr 7-8/2025 - Solidarność ma 45 lat](#)

Polecamy materiały IPN:

- [Karol Nawrocki, Wokół elbląskiej „Solidarności”. Dokumenty](#)
 - [NSZZ „Solidarność” - publikacje bezpłatne](#)
 - [Encyklopedia Solidarności - tomy 1-5](#)
 - Broszury IPN do pobrania: [Opozycja demokratyczna i czas Solidarności](#)
- [Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Elbląg

Krzyż Wolności i Solidarności

Krzyż Wolności i Solidarności